

॥ स्वामिश्री ॥

સંતભગવંત સાહેબજીની છે માહાભ્યસભર વાલી સદા...

શ્રી વચનામૃત ગઢડા મધ્ય ઝઝ : 'દેવી-આસુરી જીવનાં લક્ષણનું' નું નિરૂપણ.
૩૦ માર્ચ ૨૦૨૫, નિત્ય સભા, 'અક્ષરમહોલ', તપોભૂમિ બ્રહ્મજ્યોતિ, મોગરી

શ્રીજી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને પૂછ્યું જે, જ્યારે કોઈક હરિભક્તનો અવગુણ આવે ત્યારે મોરે જેટલા તેમાં દોષ સૂઝતા હોય એટલા ને એટલા સૂઝે કે કાંઈ વધુ સૂઝે? પછી મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, અટકળે તો એમ જણાય છે જે, મોરે સૂઝતા એટલા ને એટલા સૂઝે છે.

આસુરીજીવને દૈવીજીવ એનાં લક્ષણ ક્યાં છે? આમ જોવા જઈએ તો રાવણ, કંસ, શિશુપાલ, દુર્યોધન, જરાસંઘ, કાળયવન, હિરણ્યકશ્યપ આ બધા આસુરી જીવો હતા અને અત્યારે પણ એવા ઘણા જીવો આસુરી હોય છે. તેઓ મારા-તમારા જેવા માણસો જ હોય છે, પણ આપણે ચિતરામણમાં જોઈએ તો રાવણને દસ માથાં, હિરણ્યકશ્યપને માથે શિંગાં હોય છે. ચિતરામણમાં તો તેઓને માણસથી જુદા-કેવા વિચિત્ર દેખાવવાળા આપણને બતાવ્યા છે! રાવણ માણસ જ હતા, રાજા હતા સાથે બેસ્ટ એડમિનિસ્ટ્રેટર પણ હતા. એમણે લંકાનું રાજ્ય એવું ચલાવ્યું કે લંકા સોનાની થઈ ગઈ. પાછા પ્રકાંડ પંડિત હતા, તપસ્વી હતા. તપશ્ચર્યા કરીને શંકર ભગવાનને રાજી કરી વરદાન લીધું હતું કે, કોઈથી મરું નહીં. પણ ત્યારે ભગવાને એક છટકબારી રાખી કે, તારી ડૂંટીમાં કોઈ બાણ મારશે તો મરી જઈશ, બાકી મરીશ નહીં.

તો પણ આ બધા અસુરો શાથી કહેવાયા? એક તો ભગવાનનો ઈનકાર કરે, ભગવાનના ભક્તોને હેરાન કરે, એટલું જ નહીં, સમાજમાં બધાંનું પડાવી લેવાની વૃત્તિ હોય. કોઈ માણસ દુઃખી થાય એમાં એ ખુશ થાય. કોઈ સારું કામ થતું હોય તો ઘોંચપરોણા કરે. આવાં જેનાં લક્ષણો હોય તો આપણે ઘણી વખત કહીએ છીએ કે, એ માણસ ગાંડો છે, અસુર છે. ગાંડો શાથી? કે એની બધી વાતો જ વિચિત્ર હોય. સમાજમાં એનું વર્તન જ એવું હોય કે કોઈ એને મૂખો કહે, કોઈ ગાંડો કહે, કોઈ, ડોબો કહે, કોઈ જડ

કહે; હોય તો માણસ જ. એમ, આસુરી હોય એ બીજાને દુખવે. તો એવો આસુરીભાવ આવ્યો ક્યાંથી? મહારાજ એ બતાવે છે.

આપણી અંદર બે ભાવ છે -દૈવીભાવ અને આસુરીભાવ. કાં દૈવીભાવ ખીલે કાં આસુરીભાવ ખીલે. જેણે ભગવાનનો આશરો કર્યો, ભગવાનનો સ્વીકાર કર્યો, ભગવાનના સંતોનાં વચને સેવા કરી તો એનામાં રહેલા દૈવીભાવ ખીલી ઊઠ્યા અને આસુરીભાવ બદલાઈ ગયા-એ દૈવીજીવ થયા. પણ ભગવાનના ભક્તનો અભાવ-અવગુણ લે, ખટપટ-નિંદા-માથાકૂટ કરવા માંડે એટલે એનામાં રહેલી બધી નકારાત્મક ઊર્જા જાગ્રત થાય, નકારાત્મક શક્તિ પ્રભાવી થાય એટલે પછી કિમિનલ્સ છે, ગુંડાઓ છે તેઓ ખૂનામરકી કરે છે, યુદ્ધ કરે છે, બીજાને દુખવે છે-આ બધા આસુરીવૃત્તિવાળા જીવો છે. એટલે ભગવાન કહે, કોઈનો અવગુણ એટલે ના લેવો. અવગુણ લે અને ભક્તોને દુખવે તો ભગવાન કહે, સર્વના હૃદયમાં અમે છીએ. માટે કોઈ ભક્ત દુખાય, કોઈ ભક્તને તકલીફમાં મૂકે તો પેલો દુખવનાર જડ અવસ્થાને પામી જાય એટલે આસુરી બની જાય.

ગઈ કાલે એક વિડીયો ક્લિપ આવી હતી કે, સસલું કૂદાકૂદ કરે, ખૂબ ઝડપથી દોડે એમ એક્સરસાઈઝ બહુ કરે છે, તો પણ એનું આયુષ્ય ૧૫ વર્ષનું. અને કાયબો આળસુ-બહુ સૂઈ રહે તો પણ એનું આયુષ્ય ૨૦૦ વર્ષનું. એટલે એક ભાઈએ કોમેન્ટ લખી કે, સસલું આટલી એક્સરસાઈઝ કરે છે તોય ૧૫ વર્ષ જીવે છે અને પેલો કાયબો કશુંય નથી કરતો તોય ૨૦૦ વર્ષ જીવે છે; એટલે આપણે હવે કસરત કરવી નથી. પણ સમજો, કાયબાનો જન્મ છે એ જડત્વને પામી ગયો છે. ૨૦૦-૩૦૦ વર્ષ જીવવાનું, પણ તેમાં પડ્યું જ રહેવાનું ને! ભગવાનના ભક્તનો દ્રોહ કરે એ આસુરીવૃત્તિવાળા થાય કે જડત્વને પામી જાય. એટલે માણસો ધાર્મિક તો બહુ છે, પણ આ વસ્તુને પકડતા નથી.

અત્યારે ધર્મમાં-સંતોમાં કોઈ નાની અમથી વાત બને છે, તો એમાં સમજ્યા વગર ઘણા લોકો કૂદી પડે છે અને સંપ્રદાય અને ઈષ્ટદેવ માટે ગમે તેમ બોલતા હોય છે. પણ એમને ખબર નથી કે તેઓ આસુરીભાવને પામી જશે. તમે અણસમજણથી, દ્વેષભાવને લઈને કે બીજા કોઈ ભાવને લઈને બૂમાબૂમ કરો છો, પણ તમે જે એવું વર્તે છે-બોલે છે એને કહો, પણ એને લઈને આખા સંપ્રદાયને માટે, સમગ્ર સંત સમાજ માટે કે ઈષ્ટદેવને માટે જે બોલો છો એના કારણે હજારો હરિભક્તોનાં દિલ દુખાય છે અને એનું પ્રારબ્ધ બોલનારને વળગે છે એટલે તેઓ પછી આસુરીવૃત્તિવાળા થઈ જાય છે. આમ, જગતમાં અસુરો વધતા જાય છે.

દૈવીભાવ એટલે ગુણગાન ગાવ, મહિમા ગાવ. દેશ, કાળ, ક્રિયા, સંગ સારાં રાખો. સંગ સારો હોય, જે દેશમાં સેવાની ભાવના હોય ત્યાં દેશકાળ સારા હોય. શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાને કહ્યું કે, મંદિર છે, સંતો છે એ આપણામાં રહેલા દૈવીભાવ વધારવાનાં સ્થાનો છે. સંતોની આજ્ઞાથી જે પણ કરીએ એનાથી આપણામાં રહેલા માનવીય ગુણો ખીલી ઊઠે છે. આપણને મહારાજે એ કહ્યું કે, માણસો બધાં સરખાં જ છે, પણ દેશ-કાળ-સંગને લીધે ભેદ પડી જાય છે-દૈવીપ્રકૃતિને આસુરીપ્રકૃતિ.

અક્ષરપુરુષોત્તમની ઉપાસનાને માર્ગે ચાલતી આપણી બધી જ સંસ્થાઓ પર યોગીજી મહારાજે કૃપા કરી. યોગીબાપાએ હંમેશાં આ વાત સમજાવી કે, કોઈ વિરોધ કરે તો પણ એમનો આપણે અવગુણ લેવો નથી. એમના માટે પ્રાર્થના કરીએ કે, એમને સદ્બુદ્ધિ આપજો, એમને સાચી વસ્તુ સમજાય એવી એમના પર કૃપા કરજો. આ સિદ્ધાંત સમજાય તો અભાવ લેનારનો, વિરોધ કરનારનો, આપણી સામે ગમેતેમ બોલનારનો આપણાથી ભાવકેર ના થાય. ભગવાનના ભક્તનું લક્ષણ છે-સહન કરે, બીજાંનું હિત ઈચ્છે, બીજાંનું ભલું કરે, બીજાંના ગુણ ઉપર ફોકસ કરે, બીજાંનો મહિમા પ્રસારાવે એ ભક્ત ! આવા ભક્તની સાથે ભગવાન અખંડ રહે છે અને એની રક્ષા કરે છે. સ્વામિનારાયણ ભગવાને કહ્યું, મોરે અવગુણ દેખાતા હતા એટલા અવગુણ જુએ, પણ પોતાના અવગુણ દેખાય ને બીજાના ગુણ જ દેખાય તો એના પર ભગવાન પ્રસન્ન થાય. ગઢડા પ્રથમ ૧૬ના વચનામૃતમાં કહ્યું કે, 'બીજાના ગુણ જોઈને મહિમા ગાય એટલો ગાનારનો મહિમા વધે.' બધાંનાં

ગુણગાન ગાવ તો મહિમા કોનો વધશે ? જેમનો મહિમા ગાવ છો એમનો તો મહિમા વધશે, પણ જે મહિમા ગાય છે એનો પણ ભેગો મહિમા વધશે. ભગવાન ને ભગવાનના ભક્તનાં ગુણગાન ગાવાથી એમના વિશે બધાંને ભાવ થાય, એમના વિશે બધાંને પ્રેમ થાય, એમની વાત સાંભળવાની બધાંને મજા આવે; એવો એમનો મહિમા સમજાય; તો હંમેશાં ગુણ ગાવા, મહિમા ગાવો. જ્ઞાનનું જ્ઞાન, સારનો સાર તે ભગવાનને ઓળખવા અને ભગવાનના ભક્તોના મહિમાનો પ્રસાર કરવો એ સાચું જ્ઞાન છે. ગમે તે વાત કરીએ પણ તેમાં મહિમા ભગવાનનો ગાવો, ભગવાનનાં લીલાચરિત્રો કહી ભગવાનને ઓળખાવવા કે જેથી ભગવાનનો આશરો દઢ થાય, નિષ્ઠા અચળ થાય. એમના સંબંધવાળા ભક્તોનો મહિમા પ્રસારીએ તો આપોઆપ નિર્દોષભાવ દઢ થાય. અને યોગીબાપા કાયમ કહેતા કે, 'નિર્દોષબુદ્ધિ એ સર્વોપરી સેવા છે !' તો આપણામાં ખૂણેખાંચરે રહેલા નકારાત્મકભાવ અને આપણને જે દુઃખી કરાવે છે એવા હઠ-માન-ઈર્ષ્યાના ભાવો ને કામ-ક્રોધાદિક દોષો આપણામાંથી ટળી જશે. ખાવાનું છોડવું નહીં પડે, ઉપવાસ નહીં કરવા પડે; પણ ખાઈએ છીએ, શરીરની જે ભૂખો છે એમાં આસક્તિ નહીં રહે. ખાવાનું મળે-ના મળે, મીઠું વધારે પડ્યું હોય-મરચું વધારે પડ્યું હોય તો ગુસ્સે નહીં થવાય. જ્યાં સારી મળી-ના મળી, આગળ બેસાડ્યા-પાછળ બેસાડ્યા, ઊભા રાખ્યા-બેસાડ્યા; ગમે તે વાત બનશે તો ડિસ્ટર્બ નહીં થવાય. નકારાત્મકભાવ નહીં હોય એટલે માણસ સદાય આનંદમાં રહેશે.

સ્વામિનારાયણ ભગવાને કહ્યું, આપણામાં રહેલા દૈવીભાવોને ખિલવવાની આપણને ખાસ તક મળી છે. અને આ જન્મે તમે જેટલું કરશો એટલું આવતે જન્મે કેરી ફોરવર્ડ થશે. ધારો કે, તમે અમદાવાદ સેન્ટરમાં કોલેજના પહેલા વર્ષમાં ભણો છો. પછી આણંદ આવ્યા, કોલેજ ટ્રાન્સફર કરી તો તમને કંઈ દસમા ધોરણમાં બેસાડે ? ત્યાં-અમદાવાદમાં કોલેજના જે વર્ષમાં ભણતાં હોવ એ જ વર્ષમાં અહીં-આણંદમાં એડમિશન મળે. એમ, આ દેહ અત્યારે છૂટી જાય એટલે જ્યાં સુધી કરીને આવ્યા હોઈએ અને પછી બીજા દેહમાં દાખલ થાવ એટલે ત્યાં સુધી પહોંચી જાવ ત્યાંથી પછી નવું ચાલુ થાય. એટલે આ કરેલું નકામું નહીં જાય, જન્મોજન્મ સાથે રહેવાનું છે. ગયા જન્મે જેટલું પણ ભગવાન રાજી થાય એવું જીવ્યા

દૈવીભાવ એટલે ગુણગાન ગાવ,
મહિમા ગાવ.
દેશ, કાળ, ક્રિયા,
સંગ સારાં રાખો.

ભગવાનના ભક્તનું લક્ષણ છે-
સહન કરે, ખીજાંનું હિત ઈચ્છે,
ખીજાંનું ભલું કરે,
ખીજાંના ગુણ ઉપર જોક્કસ કરે,
ખીજાંનો મહિમા પ્રસરાવે એ ભક્ત !

એટલું આ જન્મે કામ લાગવાનું છે. માટે, ભગવાનને આશરે દઢ રહેવું, નિષ્ઠા જડબેસવાક ! મારા જીવનમાં જે કંઈ થયું છે, થઈ રહ્યું છે અને થશે એ મારા ઈષ્ટદેવ સ્વામિનારાયણ ભગવાનના સંકલ્પે, સત્પુરુષના સંકલ્પે થઈ રહ્યું છે અને મારા હિતમાં થઈ રહ્યું છે ; એવું માનીને સહન કરવા માટે ભજન-પ્રાર્થનાનું બળ લે, સેવાનું બળ લે, ગુણગાન ને મહિમા ગાવાનું બળ લે તો આ દેહે કરીને બધું શુદ્ધ થઈ જાય, દિવ્યભાવ-દૈવીભાવમાં જીવતા રહી આનંદમાં રહેતા થઈ જાય.

એમ કહેવાય છે કે, કેન્સરનું ઓપરેશન કરીને ગાંઠ કાઢી નાખે, પણ જો નાનો અમથો એક કણ પણ રહી ગયો હોય તોય કેન્સર ફરી પાછું થાય. ડોક્ટરો ઓપરેશન કર્યા પછીથી કીમોથેરાપી ને રેડિયેશન આપીને પાંચ-સાત વરસ પછી પેશન્ટને ચેક-અપ કરીને કહે કે, હવે તમે કેન્સર ફી થઈ ગયા, હવે તમને કેન્સર થશે નહીં. એમ, આપણે આસુરી શક્તિઓથી સંપૂર્ણ રીતે મુક્ત થઈ જવું છે. ૧૦૦ ટકા દૈવીભાવમાં જીવીશું તો પેલા ભજન-‘જગ આખામાં શોધી રહ્યો એ આનંદ તારી પાસ છે...’ પ્રમાણે આનંદનો અંદરથી વિસ્ફોટ થશે, શોધવો નહીં પડે-જેને સંપૂર્ણ દૈવીભાવ કહેવાય.

માણસોમાં ઘણા દૈવી પુરુષો હોય છે. ઘણા પુજ્ય છે, ઘણાને માન-સન્માન મળે છે, તો ઘણા તિરસ્કૃત થાય છે. જેઓ પુજ્ય છે, માન-સન્માન મળે છે એ શેના લીધે થાય છે ? તેઓ સારું શિક્ષણ, સારાં કામ, સારી પ્રવૃત્તિ-એને લીધે પુજ્ય છે. તો સ્વામિનારાયણ ભગવાને સંતો દ્વારા એવા આસુરીવૃત્તિવાળા-જોબન વડતાલો, કે જેને કોઈ ઊભા પણ ના રહેવા દે, પણ મહારાજે દષ્ટિ કરીને એમનું આખું કલેવર બદલી નાખ્યું તો તેઓ માન-સન્માનને લાયક બન્યા. તખો પગી, સૂરો પગી આ બધા કાઠિયાવાડના કાઠીઓ-કે જેમનાથી બધાં બીવે, પણ મહારાજની દષ્ટિથી દૈવીભાવને પામ્યા તો એ બધાને માન-સન્માન મળ્યાં.

જગતમાં જેઓ ભગવાન શિવજીની ઉપાસના કરે છે તેઓ ભગવાન શિવજીને સર્વોપરી માને. ભગવાન શ્રી કૃષ્ણની ઉપાસના કરતા ભક્તો ભગવાન શ્રી કૃષ્ણને સર્વોપરી માને. દરેક પોતાના ભગવાનને સર્વોપરી જ માને. એટલે કોઈને ઉતારી પાડીને આપણા ભગવાનને મોટા કહો એવું

કરવાની ભગવાને ના પાડી. ભગવાને ‘શિક્ષાપત્રી’માં કહ્યું છે કે, ‘તમે જતા હોવ ને રસ્તામાં દેવ, દેવી-માતાજીનું મંદિર આવે તો પગે લાગવું-આદર આપવો.’ આવું વાંચીને જ્યારે હું નાનો હતો ત્યારે રોજ મંદિરે જતો ત્યારે થોડા ચોખા માતાજીના મંદિરે મૂકું, થોડા ચોખા મહાદેવજીના મંદિરે મૂકું, થોડા ચોખા જગાજી મહારાજના મંદિરમાં મૂકું ને બીજી આખી મૂઠી સ્વામિનારાયણના મંદિરમાં મૂકું. મહારાજે ‘શિક્ષાપત્રી’માં લખ્યું છે કે, મંદિરે જવું તે ખાલી હાથે ન જવું. સાથે રસ્તામાં આવતાં બીજા દેવોનાં મંદિરે પ્રણામ કરવા. એટલે બે હાથની મૂઠીમાં ચોખા લઈને મંદિરે જતો. એટલે મહારાજનાં ગુણગાન ગાવ, સંતોનો મહિમા ગાવ, ભક્તોનો મહિમા ગાવ અને એમની સેવા કરો તો તમારામાં દૈવત આવશે અને તમે દૈવીભાવને પામી જશો, પછીક્યાં વાત રહી !

આપણે જો મહારાજને મોટા માનતા હોઈએ, મહારાજને સર્વોપરી માનતા હોઈએ, મહારાજના ભજનથી, સેવાથી આટલું બધું થતું હોય તો આપણે એવા કેમ નથી થતા ? કંઈક તો આપણામાં થવું જોઈએને ? તો આપણે અંતર્દૃષ્ટિ કરીને આપણામાં જે દોષો છે એ ટાળવા માટે જો ભજન-પ્રાર્થના કરીએ, ગુરુની આજ્ઞામાં જીવન જીવીએ, નિર્દોષભાવ-દિવ્યભાવ રાખીને ભક્તોની સેવામાં ખપી જઈએ તો પછી બધી વાત સમજાશે. તો મહારાજે એ કહ્યું કે, અભાવ લેનાર, ખટપટ-નિંદા કરનાર આસુરીભાવને પામી જાય. રાવણે શ્રી રામચંદ્ર ભગવાનને, હનુમાનજીને અને એમના ભક્તોને હેરાન કર્યા એટલે તેઓ અસુર કહેવાયા. કંસ અને જરાસંઘે શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનને હેરાન કર્યા, દુર્યોધને સભામાં શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનનું અપમાન કર્યું એટલે તેઓ અસુર કહેવાયા ને સદાય અશાંત રહ્યા.

મહારાજ કહે છે કે, આપણે ભક્તોનાં મહિમાને ગુણગાન ગાવ, એમની સેવા કરો, ભજન-પ્રાર્થના કરો તો આપણામાં રહેલા નકારાત્મક ભાવ-જેને આસુરીભાવ કહે છે, એ પલટાઈને દૈવીભાવ થશે. દૈવીભાવ થશે તો સુખિયા સુખિયા થઈ જઈશું. આપણામાં કદી આસુરીભાવ આવે જ નહીં તે માટે સદાય સંગ સારો રાખવો. ગુણગાન ને મહિમા ગાતા હોય એનો સંગ રાખીએ તો એક ઢબ પડી જાય. તો આવું આપણું જીવન બને એવી પ્રાર્થના !

જય શ્રી સ્વામિનારાયણ !